

Fler intagna ska arbeta

Kriminalvården satsar på arbetsdriften. Samtidigt får den intagnes behov större uppmärksamhet.

Christer Birch

– Förr var det mer ”produktionstänk” i arbetsdriften. Idag är det både vård och produktion, säger Christer Birch, som är kriminalvårdsinspektör på Tidaholm med ansvar för anstaltens arbetsdrift.

Förutom den mekaniska verkstaden består arbetsdriften på Tidaholm också av två industrier för montering och förpackning, en plåtavdelning och en träindustri. Totalt sysselsätts här ett 60-tal intagna varje dag.

– Utgångspunkten är den intagnes verkställighetsplan. Vi bedömer varje intagen och har just börjat arbetet med att sätt upp individuella mål för var och en. Samtidigt ska det vara rätt man på rätt plats i verkstaden, säger Christer Birch.

Det övergripande målet är det som i kriminalvården kallas ”Bättre ut”, att kriminalvården ska innebära en positiv skillnad för den intagne. Han eller hon ska vara bättre rustad att leva ett liv utan kriminalitet och missbruk efter verkställt fängelsestraff.

För många intagna är arbetsdriften den sysselsättningsform i kriminalvården som slukar flest timmar.

För lång- och livstidsdömda hamnar renodlade behandlingsprogram och studier volymmässigt långt efter arbetsdriften.

Och arbetet är omtyckt av de intagna. I verkstäderna är stämningen lite annorlunda jämfört med hur det är på avdelningen på kvällen.

– De kan vara sig lite mer själva här. Om vi någon gång stänger blir det nästan uppror, och efter en helg är de glada över att få börja jobba igen. Det är ett fåtal som inte vill jobba, men det är väl som i samhället i övrigt, säger Christer Birch.

Några av de intagna kombinerar studier och arbete. De pluggar svenska eller matematik på förmiddagen och kommer sedan till verkstaden på eftermiddagen eller tvärtom. Oavsett typ av sysselsättning är ersättningen cirka tio kronor i timmen.

De intagnas många timmar i verkstaden gör produktionsledarna där till viktiga kuggar i kriminalvårdsmaskineriet. De medverkar också med omdömen om de intagna när anstaltens chefer ska fatta beslut om enskilda intagna, till exempel om permissioner.

Arbetsdriften finns på alla Kriminalvårdens anstalter, men ingen verkstad är den andra lik.

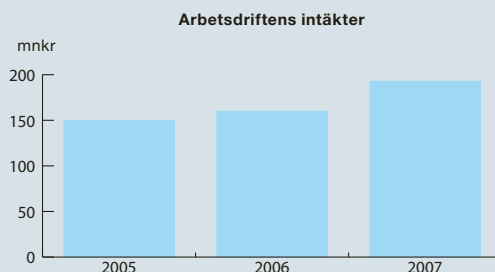
– Här i Tidaholm är det Tidaholmsandan som är grunden i arbetsdriften. Det är lite som Gnosjöandan, med en positiv stämning och genuint kunniga medarbetare. De flesta har jobbat här länge, konstaterar Christer Birch.

+85 527

År 2007 ökade sysselsättningen i arbetsdriften med 85 527 timmar och inom service (tvätt, städ och liknande arbete) med 14 725 timmar jämfört med 2006. Det är andra året i rad som sysselsättningen ökar.

I kriminalvården finns det 97 produktionsenheter i anstalterna och 24 i häktena. Där arbetar motsvarande 1 200 intagna respektive häktade på heltid varje dag. Kriminalvården har de senaste två åren satsat extra pengar på att öka sysselsättningen för intagna i arbetsdriften. Målet är också att öka intäkterna och minska kostnaderna, modernisera processer och metoder, skapa nya egna produkter och utveckla och utöka kundstocken.

Mer fakta på sidan 73

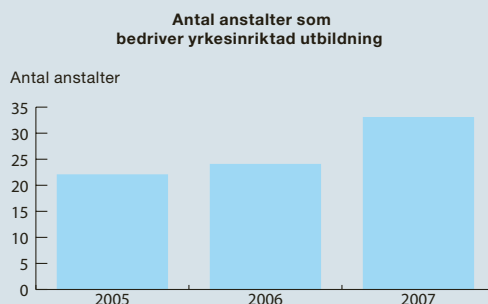

43 milj.

Den yrkesinriktade utbildningen finansieras i huvudsak av Arbetsförmedlingen. År 2007 var budgeten 43 miljoner kronor. Yrkesinriktade utbildningar har bedrivits på 33 anstalter varav fyra för kvinnor.

Under 2007 deltog 1 146 intagna i yrkesutbildning, varav 75 var kvinnor.

Mer fakta på sidan 73

Mekanisk verkstad på anstalten Tidaholm

Janne utbildar sig till svetsare på anstalten Tidaholm.

Fängelset utbildar svetsare

Arbetsmarknaden skriker efter svetsare. Det har Janne förstått. Därför sökte han Kriminalvårdens svetsutbildning på anstalten Tidaholm.

Det ser ut som vilken mekanisk verkstad som helst. Ett 20-tal män med skyddskåpor och overaller står lutade över maskiner från vilka det stundtals far gnistor i väldiga ljuskaskader. Men det är inte "Svenssons Mekaniska Verkstad", utan arbetsdriften på den högt säkerhetsklassade anstalten Tidaholm.

– Det här är jättebra, säger 38-årige Janne, som är dömd till sju års fängelse för rån.

– Det är inte bara en sysselsättning under strafftiden. Utbildningen ger oss intagna en chans att komma tillbaka.

Hela kursen är på ett och ett halvt år och Janne har avverkat elva månader. Målet är en så kallad Europalicens i svetsning. Det är samma licens som den som går en svetsutbildning utanför murarna får. Det är också samma krav för att bli godkänd. Externa inspektörer kommer till verkstaden på Tidaholm och granskar, testar och röntgar svetsprover för att se att produkten i skolprovet lever upp till överenskommen standard.

Licenssvetsningen på Tidaholm är en av Kriminalvårdens yrkesutbildningar för fängelsedömda. Intresset för utbildningen på Tidaholm är stort och varje år är det sex-sju intagna som genomgår skolprovet efter genomförd utbildning.

– Det finns alltid ett sug efter svetsare, även i en lågkonjunktur, säger svetslärare Albert Jasniskij.

– De som går utbildningen växer som människor. Det finns de som inte har gjort ett vettigt handtag när de kommer hit, konstaterar han.

Enligt Christer Birch, kriminalvårdsinspektör med ansvar för arbetsdriften på Tidaholm, handlar det inte bara om utbildning.

– Det är också social träning. De som går utbildningen ska kunna sköta tider och städa efter jobbet.

Samtidigt som den mekaniska verkstaden på Tidaholm fungerar som en utbildningslokal tillverkas här också mer eller mindre färdiga produkter, till exempel gripklor till skogsmaskiner. Men också den regelrätta produktionen fungerar som en sorts utbildning.

– Det är inget självändamål att alla ska ta en licens. Det räcker med att kunna grundsvetsa för att få ett jobb, säger Albert Jasniski.

Men för Janne är det utbildningen som gäller.

– Målet är att fullfölja utbildningen och att i samband med frigång i slutet av strafftiden få en praktikplats och arbetslivserfarenhet.

Han gör en sansad bedömning av förutsättningarna att få ett jobb efter avtjänat straff.

– Det blir inte lätt. Det finns många förutfattade meningar om dem som suttit inne, men det är mycket upp till mig själv.

Trähusfabrik går för fullt

Den ökade sysselsättningen för intagna leder till ett förbättrat ekonomiskt resultat för arbetsdriften.

Två av de verksamheter som bidrar till ett bättre ekonomiskt resultat för Kriminalvårdens arbetsdrift är träindustrin på anstalten Tillberga och den mekaniska verkstaden på Kirseberg i Malmö.

– Äntligen ett trendbrott, säger produktionsledare Lars-Erik Eriksson på Tillberga.

Trähusfabriken på Tillberga har fått in fler order. Exempelvis tillverkade Tillberga tidigare årligen runt 70 sommarstugor, men nu bygger de fler än 100. Även efterfrågan på villor, kedjehus och flervåningshus har ökat. Högkonjunktur och medföljande byggboom bidrar till att fabriken går med ordentligt plus. Men även en kvalitetssäkring, gjord av anstalten, bidrar till framgången. – Vi har jobbat på att förbättra kvaliteten, målsättningen är att leverera så felfritt som möjligt, säger Lars-Erik Eriksson.

Det gäller också att leverera i tid. I husbranschen har man inte stora lager utan kunden vill ha omgående leverans.

– Det är knappt det hinner ut på förrådet innan det ska iväg, säger han.

Tillbergafabriken har samma personalstyrka som tidigare, men antalet intagna i arbete har ökat.

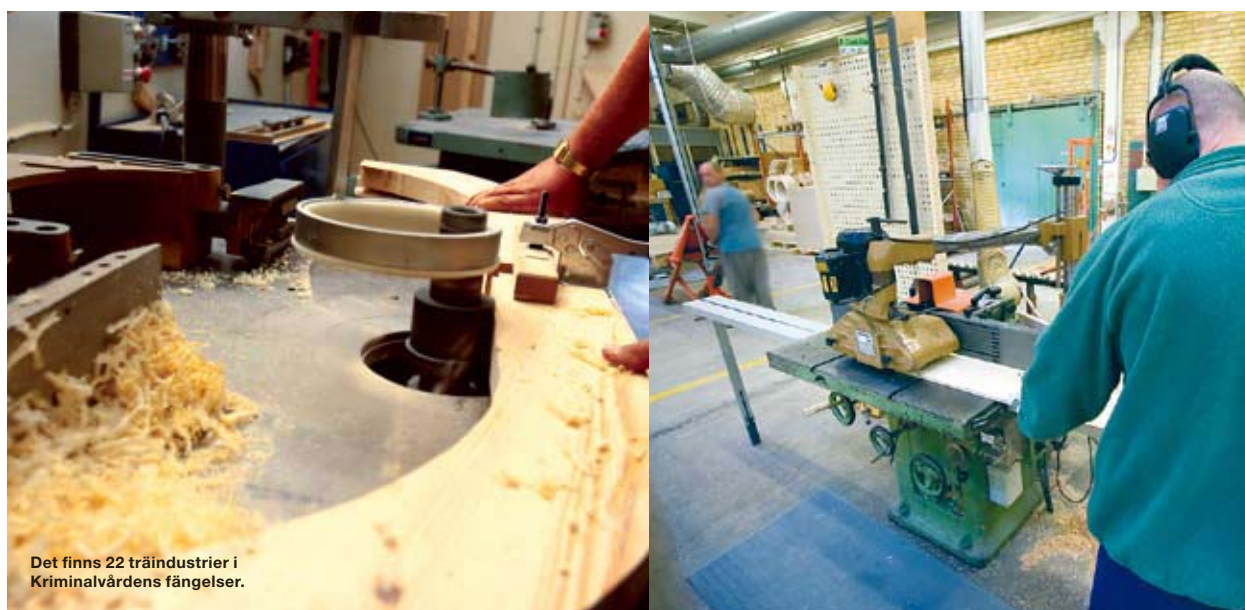
– Fabriken är gjord för 75, men tack vare överbeläggningen är vi aldrig under 90, säger Lars-Erik Eriksson.

Även i Malmö råder det högtryck i verkstaden.

– Det stämmer, vi har full sysselsättning hela tiden, säger Marko Kovacic, en av tre produktionsledare vid den mekaniska verkstaden på anstalten Kirseberg.

Verkstaden blev tidigare av med sin största kund då företaget blev uppköpt av ett finskt företag. Men produktionsledarna har aktivt jagat nya jobb och sedan ett drygt år tillbaka levererar de delar till stenkrossar till Sandvik.

Investeringar i nya maskiner och annan utrustning är gjorda och verkstaden går för fullt för att producera för den nya kunden. ▶

Det finns 22 träindustrier i Kriminalvårdens fängelser.

Enligt Marko Kovacic fungerar kundrelationen smidigt.
– Vi är nöjda med kunden och de är nöjda med oss. Under de 15-16 månader vi har levererat har vi inte haft ett enda klagomål.

Verkstaden har 18 platser och flertalet intagna trivs bra med arbetet.

– Långliggarna får en bra undervisning, många av dem vill även jobba på lördagar och söndagar. De som endast stannar fem, sex månader hinner vi däremot inte lära upp.

Uppkörning på Sörbyn

Med ett förarbevis i handen ökar chansen till jobb efter muck. Det vet man på anstalten Sörbyn söder om Umeå.

När Försvaret ville bli av med fordon var anstalten Sörbyn framme. En lastbil, en hjullastare och en traktorgrävare i nyskick blev stommen i en maskinförarutbildning. Länsarbetsnämnden bidrog med pengar till en intensivkurs i godshantering.

– Marknaden har ju en enorm potential med utbyggnaden av Botniabanan och gruvnäringen, säger produktionsledare Mats Engman på anstalten Sörbyn.

Kriminalvårdens arbetsmarknadsutbildningar är populära. Till utbildningen på Sörbyn tog man emot anmälningar också från anstalten i Haparanda. I kursen ingår både praktik och teori, där säkerheten står i fokus. Godshantering är en bransch med hög olycksrisk.

Sörbyn är en av Kriminalvårdens jordbruksanstalter. Den invigdes redan 1945 och har 41 platser för män som är i slutet av straffet. Utbildning på en öppen anstalt är ett sätt att förbereda klienten för tiden efter fängelsestraffet.
– Tanken är att när de ändå sitter inne kan de passa på och utbilda sig. Får vi bara en som klarar sig bra i framtiden så är det värt pengarna, säger Mats Engman.

Produkter tillverkade av intagna ska marknadsföras under varumärket Made in Jail. Här lanseras begreppet på en mässa i Jönköping.

”Made in Jail” ska sälja

Nytt varumärke ska öka intresset för Kriminalvårdens produkter och tjänster.

Uttrycket Made in Jail har tidigare använts på vissa av de produkter som intagna i kriminalvården har tillverkat. Från och med 2007 är det ett registrerat varumärke som används i marknadsföringen gentemot nya kunder.

Elddopet för det nya varumärket kom i november, närmare bestämt på underleverantörmässan för verkstadsmekanisk industri på Elmia i Jönköping.

Hur gick det, Sven-Åke Hansson, handläggare på huvudkontoret med ansvar för arbetsdrift?

– Mycket bra, det blev ett genombrott för Made in Jail. Vi blev synliga på ett annat sätt än tidigare – vi har ju inte använt uttrycket så här markerat innan.

Sven-Åke Hansson

Fick arbetsdriften några nya kunder?

– Det knöts flera nya kontakter med företag. Nu följer våra regionala marknadsförare upp resultatet. Det kan dröja upp till ett par år innan vi ser resultatet i orderböckerna.

Har arbetsdriften ledig kapacitet?

– Det finns utrymme om vi spänner bågen. Och även om vi har jobb finns det alltid mindre bra jobb som kan bytas ut mot bättre jobb.

Det nya varumärket Made in Jail ska komplettera Krimprod, som alltså är det samlande namnet på de produkter och tjänster som Kriminalvården kan erbjuda. Krimprod har i samband med satsningen på arbetsdriften för intagna i kriminalvården fått en egen hemsida, www.krimprod.se.